

<https://www.alliansfriheten.se/varfor-saknar-sveriges-avtal-om-forsvarssamarbete-med-usa-forbehall-som-danmark-finland-och-norge-ansett-nodvandiga/>

Varför saknar Sveriges avtal om försvarssamarbete med USA förbehåll som Danmark, Finland och Norge ansett nödvändiga?

16 februari, 2024

Utgivarna

Danmark, Finland, Norge och Sverige har undertecknat DCA-avtal med USA. Norge har visat vägen.

Norge tecknade sitt avtal 2021. Det avtalet, som utgjorde en komplettering av ett äldre avtal, har behandlats och godkänts av Stortinget 2022. Avtalet omfattar fyra baser. Men när bläcket väl hade torkat på dokumentet kompletterades det för bara någon vecka sedan med en överenskommelse som ger USA rätt till obehindrad användning av ytterligare åtta baser. Den nya överenskommelsen kommer att behandlas i Stortinget.

Danmarks, Finlands och Sveriges DCA-avtal har inte behandlats i parlamenten. I skrivande stund omfattar det danska avtalet tre baser, det finska 15 baser och det svenska 17 baser. Med de norska baserna inräknade utgör det inalles 47 baser. Den geografiska tyngdpunkten är riktad norrut.

Frågan inställer sig om detta är på början på en utveckling, där de fyra grannländerna strategiskt släpper in stormakten USA så nära in på livet att svängrummet för eget självständigt handlande blir allt svårare att upprätthålla.

Möjligen finns det skäl att erinra om att dessa fyra småstater inte är ensamma om att slå in på en svåröverblickbar och ytterst riskfylld väg, kantad som den kommer att vara av det amerikanska ledarskapets skiftande konjunkturer, stridigheter och motsättningar. USA har tecknat DCA-avtal med bland annat Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Ungern samt Tjeckien. USA har även olika sorters avtalsarrangemang med övriga stater som är medlemmar av Nato.

Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges DCA-avtal är grovt sett likalydande. Men de är långt ifrån identiska. Om det är sant som det gamla ordspråket vill få det till, nämligen att "Djävulen sitter i detaljerna", kan det vara värt att granska vari de väsentligaste skillnaderna består.

Nedan koncentrerar vi oss på fyra bestämmelser i DCA-avtalen, nämligen: Artikel 1 (Omfattning och ändamål); Artikel 3 (Tillgång till och användning av överenskomna baser

och områden); Artikel 4 (Lagring av försvarsutrustning, förråd och materiel); samt Artikel 11 (Luftfartygs, fartygs och fordons fria rörelser i territoriet).

Som vi tidigare framhållit är det vår uppfattning att DCA-avtalen är medvetet oklara. Parterna har godtagit överenskommelser med mer eller mindre dolda meningsmotsättningar och inbyggda skillnader i tolkningen som överbryggats för stunden och skjutits på framtiden.

Men alla ställningstaganden som kan bidra till att stärka den mindre statens ställning i detta sammanhang är naturligtvis välkomna. Det dröjer innan det svenska DCA-avtalet hamnar på Riksdagens bord.

Artikel 1

Denna Artikel har i det svenska avtalet följande lydelse:

1. *In accordance with international law and with Swedish consent, this Agreement sets forth the framework for enhanced defense and security cooperation between Sweden and the United States and supplements the terms and conditions set forth in the NATO SOFA that govern the presence of U.S. forces and their dependents in the territory of Sweden and, in specific situations indicated herein, the presence and activities of U.S. contractors in the territory of Sweden.*
2. *All activities under this Agreement shall be conducted with full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Sweden, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Swedish territory.*

Den danska Artikeln är likalydande med den svenska, men där har man allra sist i punkt 2 lagt till ett förbehåll till stöd för dansk policy: *Nothing in this Agreement alters the Danish policy with regard to the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Danish territory.*

Den finska bestämmelsen är likalydande med den svenska.

Den norska avviker från den svenska genom ett tillägg sist i punkt 2: *Nothing in this Agreement alters Norwegian policies with regard to the stationing of foreign forces on Norwegian territory, and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory.*

Kommentar

De danska och norska policyförbehållen är av intresse. Det danska handlar bara om kärnvapen. Det norska omfattar även utplacering av utländsk trupp (Norge upprepar sedan detta förbehåll sist även i Artikel 3 och Artikel 4: *“Nothing in this Article alters Norwegian policies with regard to the stationing of foreign forces on Norwegian territory, and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory.”*)

Substansen i det norska förbehållet avseende utplacering av utländsk trupp i landet är föremål för diskussion i Norge. Är det hållbart med tanke på de aktningvärda utländska styrkor som löpande är verksamma i Norge? Men det är en intern norsk fråga att klara ut.

Sverige har inte gjort några förbehåll. Varför har vi inte gjort motsvarande förbehåll som Danmark och Norge? Det bör regeringen förklara!

Artikel 3

I det svenska avtalet har denna Artikel följande lydelse:

1. *U.S. forces, U.S. contractors, Swedish contractors, dependents, and others as mutually agreed are authorized unimpeded access to and use of Agreed Facilities and Areas for visits; training; exercises; maneuvers; transit; support and related activities; refueling of aircraft; bunkering of vessels; landing and recovery of aircraft; temporary maintenance of vehicles, vessels, and aircraft; accommodation of personnel; communications; staging and deploying of forces and materiel; pre-positioning of equipment, supplies, and materiel; security assistance and cooperation activities; joint and combined training activities; humanitarian and disaster relief activities; contingency operations; construction in support of mutually agreed activities; and such other purposes as the Parties or their Executive Agents may agree, including those undertaken in the framework of the North Atlantic Treaty. The Parties shall have joint access to and use of Agreed Facilities and Areas except for any portions thereof specifically designated by the Parties or their Executive Agents for the exclusive access and use of U.S. forces.*

Den danska bestämmelsen är likalydande med den svenska.

I det finska avtalet har ett förbehåll gjorts så att Artikeln inleds med: *Consistent with Article 1, Paragraph 2 of this Agreement, and with consultation and consideration of the views of the Parties.*

I det norska avtalet har på motsvarande sätt i Artikelns inledning införts ett förbehåll: *With full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Norway, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory, and with consultation and consideration of the views of both Parties.*

Kommentar

Finlands och Norges förbehåll är av intresse.

Finland klargör att i överensstämmelse med bestämmelsen om full respekt för finsk suveränitet i Artikel 1, och med samråd och beaktande av parternas synpunkter ges USA obehindrad rätt enligt Artikel 3. Stärker det Finlands möjligheter att hävda självbestämmanderätten? Det är en tolkningsfråga. Finländarna har helt klart ansett detta.

Det norska förbehållet är i praktiken identiskt med det finska.

De svenska och danska varianterna saknar förbehåll.

Varför har Sverige inte gjort motsvarande förbehåll som Finland och Norge? Är förbehållen meningslösa eller onödiga? Regeringen bör förklara varför i så fall. Det handlar om helt grundläggande saker som suveränitet och självbestämmanderätt.

Artikel 4

Det svenska avtalet har följande lydelse:

1. *U.S. forces may transport, preposition, and store defense equipment, supplies, and materiel ("prepositioned materiel") at Agreed Facilities and Areas, and at other locations as mutually agreed. U.S. forces shall notify, in advance, the Swedish Armed Forces regarding the types, quantities, and delivery schedules of such prepositioned materiel that U.S. forces intend to transport or preposition in the territory of Sweden, as well as regarding U.S. contractors and Swedish contractors who make such deliveries.*

I det danska avtalet inleds Artikeln med förbehållet: *In consultation and with consideration of the views of the Parties.*

I det finska avtalet inleds Artikeln med förbehållet: *Consistent with Article 1, Paragraph 2 of this Agreement, and with consultation and consideration of the views of the Parties.*

Och i det norska avtalet inleds Artikeln med förbehållet: *With full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Norway, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory, and with consultation and consideration of the views of both Parties.*

Kommentar

Det är bara Sverige som inte gjort något förbehåll.

De danska, finska och norska förbehållen går alla ut på att den mindre staten ska ha ett ord med i laget. Anser svenska regeringen att dessa förbehåll är meningslösa eller onödiga? Varför det i så fall!

Artikel 11

Artikeln har följande lydelse i det svenska avtalet:

1. *Aircraft, vessels, and vehicles operated by or exclusively for U.S. forces may enter, exit, and move freely within the territory of Sweden with respect for the relevant rules of air, maritime, and land safety, and movement, including applicable procedures. Such aircraft, vessels, and vehicles shall be free from boarding and inspection without the consent of the United States.*
2. *Aircraft operated by or exclusively for U.S. forces shall be authorized to over-fly, conduct aerial refueling, land, and take off within the territory of Sweden. Such aircraft shall not be subject to air navigation fees, dues, or other charges such as overflight, en route, or terminal navigation fees, and shall not be subject to landing or parking fees at government-owned and operated airfields in the territory of Sweden.*

Det danska avtalet är likalydande.

Det finska avtalets Artikel 1 gör i första punkten förbehåll för att de aktuella aktiviteterna: *shall be consistent with Article 1, Paragraph 2 of this Agreement, and with consultation and consideration of the views of the Parties.*

Det norska avtalet är striktast och gör i första punkten förbehåll för att de aktuella aktiviteterna ska vara: *In accordance with applicable clearances issued by Norwegian authorities in response to requests made pursuant to mutually determined procedures.* I andra punkten anges ytterligare ett förbehåll: *Clearances granted for multiple unspecified entries, exits, and movements within the territory of Norway shall be limited to a maximum of one year and shall not include Svalbard, Jan Mayen, and Bouvetöya.*

Kommentar

Sverige gör liksom Danmark inga förbehåll.

Finland och Norge markerar genom sina förbehåll att de ska ha ett ord med i laget. Varför gör Sverige inte detsamma?

Slutsats

De fyra DCA-avtalen utgår från samma amerikanska mall. Danmark, Finland och Norge har fört in olika förbehåll för att markera den egna självbestämmanderätten.

Varför har den svenska regeringen inte gjort detsamma? Den frågan bör ställas till regeringen och riksdagspartiernas företrädare!